

Propagační aršík v černé barvě, s vyznačenými deskovými vadami (ZP2 a 7 původní TD).

Propagační aršík v zelené barvě, bez deskových vad (ZP5 a 10 původní TD).

Terezínské aršíky jsou listy silnějšího, slabě nažloutlého papíru bez lepu, formátu 169 x 130 mm, s vytištěným nezoubkovaným čtyřbloečkem terezínské připouštěcí známky buď v zelené, černé nebo hnědé barvě. Všechny jsou dole uprostřed číslovány třímístným číslem, u zelených a hnědých je číslo červené, u černých černé. Podle jejich čísel a četnosti výskytu na trhu lze usuzovat, že aršíky v hnědé a černé barvě (tištěné z „levé“, nedochované odříznuté části tiskové desky) byly vydány v nákladu několik set (snad až 1 000) kusů od každé barvy; aršíky v zelené barvě (tištěné z „pravé“, dochované odříznuté části tiskové desky) pak v nákladu nepoměrně nižším (dosud je nám známo pouze několik kusů). Aršíky neměly poštovní platnost a vyskytují se pouze neupotřebené, i když je znám zelený aršík s otiskem (z ochoty) poštovního razítka poštovního úřadu v Bohušovicích nad Ohří z 21. 3. 1945 (což snad mohlo souviset s přípravou druhé návštěvy zástupce MVČK v Terezíně v dubnu 1945).

Náklad terezínských známek není doložen. Ve filatelistických studiích se lze setkat s údajem, že do roku 1945 bylo vydáno celkem 165 000 kusů známek, tj. 6 600 archů (listů). Z toho bylo údajně použito 76 000 známek a zbylá část nákladu, tj. 89 000 kusů měla být nalezena po válce v tiskárně a v Terezíně a odprodána sběratelům. Uvedené informace zpochybňuje to, že neuvádějí pramen, odkud byly údaje čerpány. Vysoká zásoba odporuje zamýšleným a uskutečňovaným záměrům nacistů na rychlý odsun protektorátních Židů z ghetta v Terezíně na východ, který ve svém důsledku měl vést i ke snižování počtu balíkových zásilek vázaných na připouštěcí známky. Také skutečnosti vyplývající z objednávky terezínských bankovek spíše naznačují, že Ústřední úřad pro řešení židovské otázky pečlivě dbal na to, aby v tiskárně nezůstaly žádné zásoby ani podklady pro tisk, a to i při avizovaném možném dotisku. Terezínské bankovky, jako oběživo určené pouze pro uzavřené ghetto, byly přítom zcela bezcenné. Mnohem silnější bezpečnostní opatření musela platit v případě připouštěcích známek, jejichž zneužití by bylo daleko pravděpodobnější. Evidence zavedená pro příjemce známek dokazuje, jak ostře tuto oblast německá správa sledovala.

Oficiální dotisky známek nejsou doloženy. Mezi objednavatelem - Ústředním úřadem pro řešení židovské otázky v Praze, a výrobcem - Tiskárnou bankovek, neexistoval přímý vztah zákazník - výrobce. Jako mezičlánek vždy fungovalo příslušné oddělení národní banky. Ústřední úřad by o zhotovení dotisku, případně o odčerpání uložených zásob musel jednat s bankou a záznamy o tom by obsahovaly měsíční výkazy tiskárny. Pravdivější se zdá hypotéza, že celý vytištěný náklad známek byl převeden na Ústřední úřad pro řešení židovské otázky v Praze, odkud se odvíjelo jejich používání. Na Židovskou radu starších v Praze se dostávaly již přísně evidované počty známek.

Přidělování připouštěcích známek

Přidělování připouštěcích známek je v textu citovaného poštovního výnosu uvedeno nepřesně. Zda šlo o úmyslnou dezinformaci nebo zda v době vydání výnosu záměr distribuovat známky z Terezína, analogicky s praktikami přidělování připouštěcích známek říšské pošty, opravdu existoval, není možné zjistit.

Ve skutečnosti byly od samého počátku připouštěcí známky zaslány příjemcům prostřednictvím Židovské rady starších v Praze. Jen tak mohla být prováděna kontrola příjmu a příjemců známky v protektorátu. V červencovém oběžníku ŽRS v Praze, kterým se pobočkám oznamovalo zavedení balíkového a balíčkového styku s Terezínem vázané na připouštěcí známku, byla již formulace správná: „balíček do Terezína smí podat jen ten, kdo obdrží z Terezína prostřednictvím Židovské rady starších v Praze příslušnou připouštěcí známku“. Dále oběžník uváděl, že balík musí být určen jen tomu, kdo zařídil zaslání připouštěcí známky, a odesílatel jen ten, na koho byla adresována. Distribuci známek na pobočky zařizovala ŽRS a pobočky je ihned musely předávat příjemcům.¹³

Oběžníky ŽRS v Praze z roku 1943 jednotlivým pobočkám jsou pro poštovní styk s Terezínem v uvedeném období cenným pramenným materiálem. V srpnu 1943 obsahovaly připomínky k listovnímu a balíkovému styku s ghettem. Odesílatele dopisnic seznamovaly s pokyny o počtu slov, způsobu psaní apod., které byly obdobou nařízených platných pro korespondenci z ghetta do protektorátu. Nepřipouštěly se zmínky o počtu odesílaných dopisnic, ale povolovalo se psát o připouštěcích známkách a balíčcích, nikoliv však o jejich obsahu a váze. Pro balíčky a balíky do Terezína byly zopakovány platné předpisy o vázanosti na připouštěcí známku s tím, že známkou neoznačená zásilka, která dojde do Terezína nebo Bohušovic, se nevzdává adresátovi ani nevrací odesílateli. Váha povolených balíčků činila maximálně 2 kg a balíků 20 kg.¹⁴ Pro balíčkový a balíkový styk do Terezína platily tedy co do váhy (a poštovného) stejné poštovní předpisy jako pro území protektorátu.

Do balíků bylo zakázáno vkládat menší zásilky pro další příjemce. Oběžník číslo 209 z 12. 8. 1943 přinášel upozornění, že do Terezína došly balíky bez připouštěcích známek, které nebyly doručeny, a jejich další výskyt by mohl vést k zákazu balíkového styku s ghettem.¹⁵